

PREGLED ANTIHIPERTENZIVNIH ZDRAVIL

Mojca Kržan

Inštitut za farmakologijo in eksperimentalno
toksikologijo, Medicinska fakulteta, Ljubljana

Krvni tlak

$$KT = UV \times PU$$

KT – krvni tlak

UV – utripni volumen

PU – periferni upor

Hipertenzija

115/75 mmHg (zlati standard - Mayo klinika)

120/80 mmHg to 139/89 mmHg =
prehipertenzija

130/80 mmHg (rizični dejavnik pri bolnikih z
diabetesom in ledvičnimi boleznimi)

$\geq 140/90$ mmHg = hipertenzija

Hipertenzija

Primarna - esencialna

Sekundarna – ledvične in endokrine bolezni

Hipertenzija

Zgodaj: $\uparrow$ UV, PU normalen

Pozno: UV normalen, $\uparrow$ PU

Vzroki:

$\downarrow$ izločanje Na prek ledvic $\Rightarrow \uparrow$ ANF ($\uparrow$ PU)

$\uparrow$ RAS

$\uparrow$ Sym

Etiologija

Okolje: vnos soli, debelost, poklic, uživanje alkohola....

Vnos soli (60% bolnikov je občutljivih)

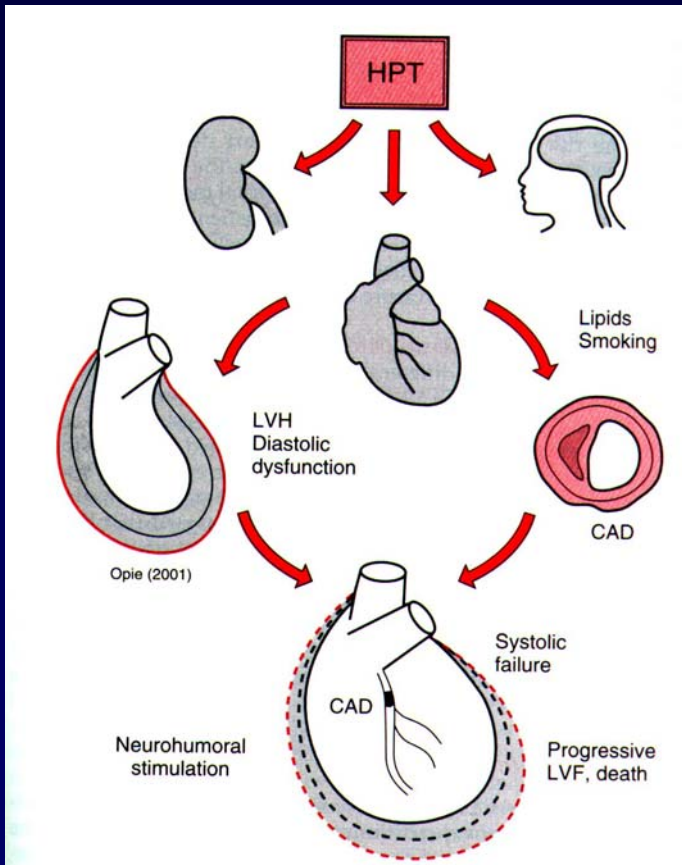
Renin

Inzulinska rezistenca (hiperinzulinemija - metabolni sindrom)

Geni (več kot 50; 30% možnost podedovanja)

Posledice hipertenzije

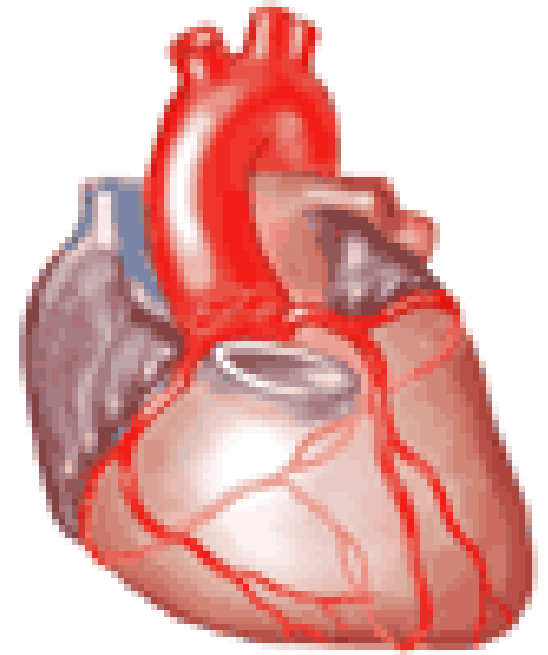

CVI
AMI
Srčno popušćanje
Retinopatija
Nefropatija

SRCE

- sprememba diastolična funkcije levega prekata
- hipertrofija levega prekata
- zmanjšana koronarna rezerva

OŽILJE

hipertrofija medije
pri uporovnih arterijah in arteriolah

zmanjšana raztegljivost

zvečanje perifernega upora

Če so prisotni tudi drugi dejavniki,
(hiperholesterolemija)

pospešena ateroskleroza

OŽILJE

Preoblikovanje žilja in razvoj ateroskleroze sta povezana z motenim delovanjem:

žilnega endotelija

oksidativnim stresom

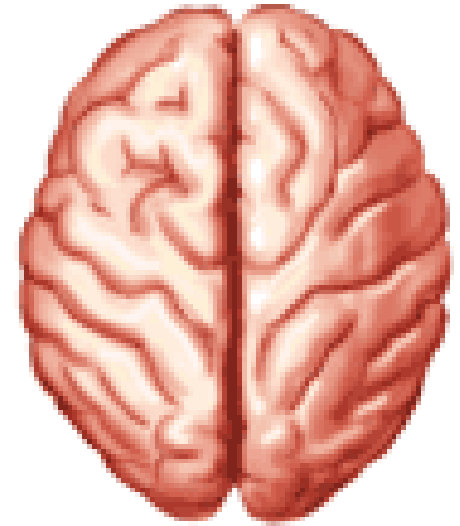
učinki angiotenzina II

Kronično delovanje angiotenzina II povzroči preko AT1 receptorjev moteno delovanje endotelija, togost žilja, pospešeno aterosklerozo in hipertrofijo levega prekata.

OSREDNJE ŽIVČEVJE

prilagoditvene in degenerativne spremembe v možganskih uporovnih žilah:

pospešen razvoj ateroskleroze

- sakularne anevrizme
- lipohialinoza
- mikroanevrizme
- Binswagnerjeva demielinizacija s progresivno demenco
- okvarjena sposobnost žil za vazodilatacijo, zmanjšana toleranca za znižanje krvnega tlaka

možganska kap

LEDVICE: nefroskleroza

žilne spremembe:

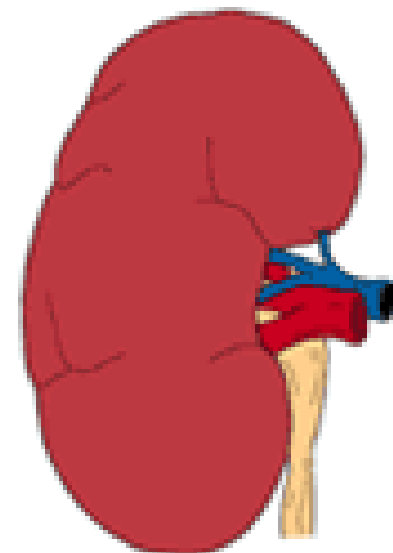
- segmentna hialinoza
- mišična hiperplazija miocitov intime

glomerulne spremembe:

- globalna in segmentna skleroza
- ishemični kolaps glomerulnih kapilar

tubulointersticijske spremembe:

- atrofija tubulov
- intersticijski nefritis

ledvično popuščanje

OČI

hipertenzijska retinopatija:

**fokalno ali generalizirano zoženje arteriol
mikroanevrizme, krvavitve v mrežnico
bombažno-volnaste pege, trdi eksudati
oteklina papile vidnega živca**

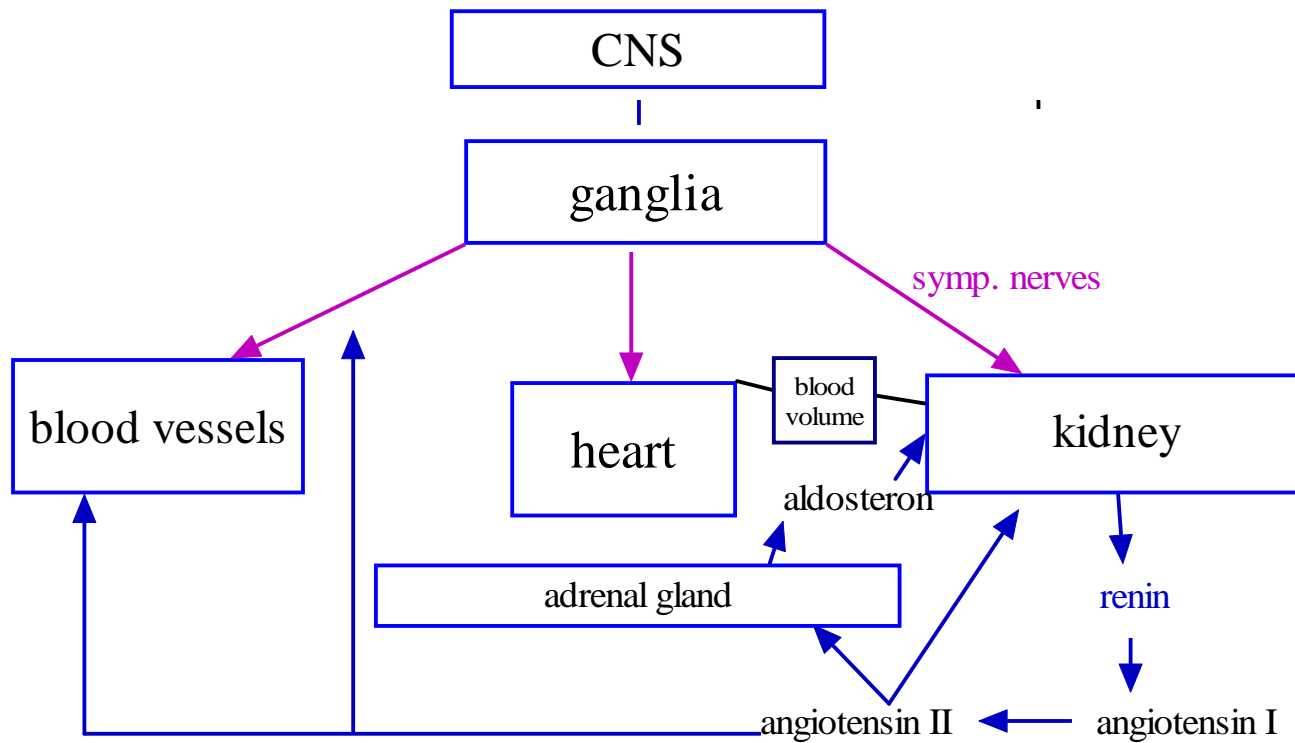
hipertenzijska nevropatija vidnega živca:

**edem papile zaradi ishemije in zvečanega
znotrajlobanjskega tlaka**

hipertenzijska horioidopatija:

**ishemija šarenice, posledice na mrežničnem
pigmentnem epiteliju in mrežnici**

STEP CARE: RIGID vs LIBERAL

Opie (2001)

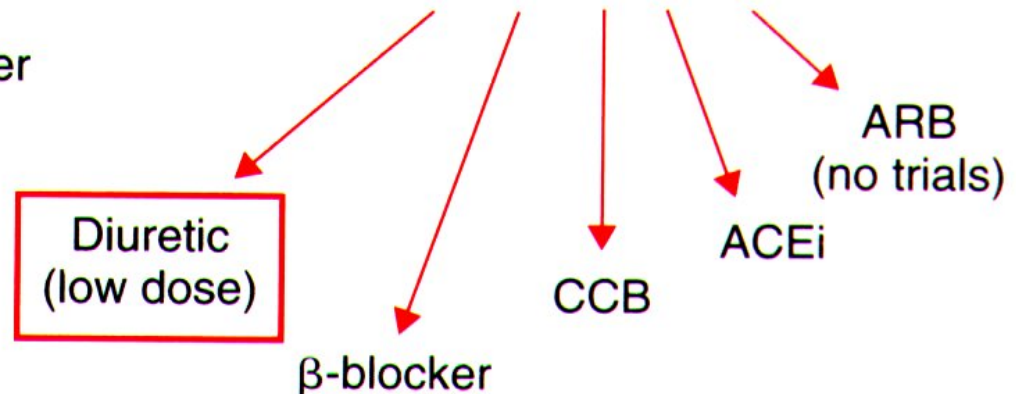
OLD

Some variation of:

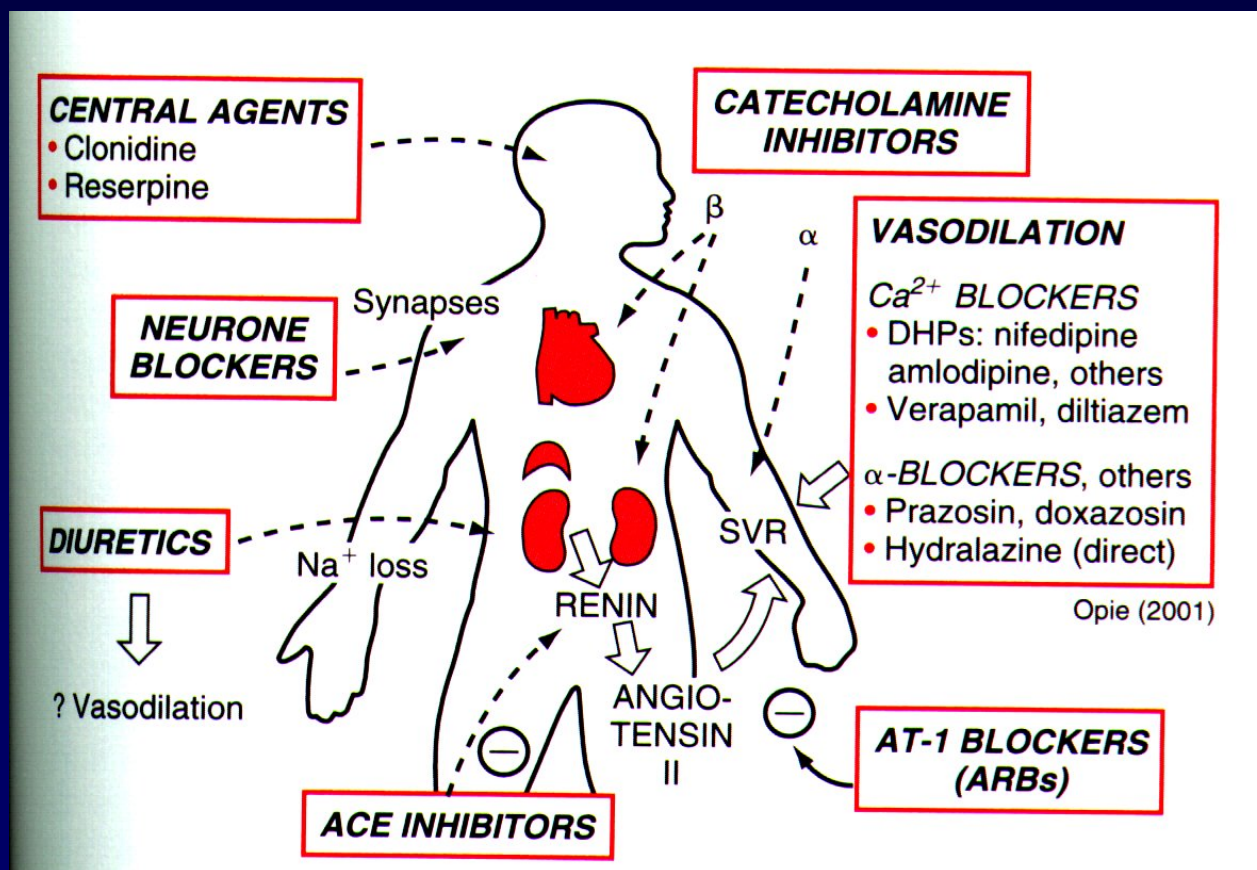
1. Diuretic or β -blocker
2. Combination
3. Vasodilation
4. Central agents

NEW APPROACH

Evidence-based and patient guided choice of

Mesta delovanja antihipertenzivnih zdravil

Sistemi, ki regulirajo krvni tlak

- **Simpatično živčevje**
- **Sistem renin-angiotenzin-aldosteron**
- **Endotelijski avtakoidi**
- **Vazoaktivni peptidi**

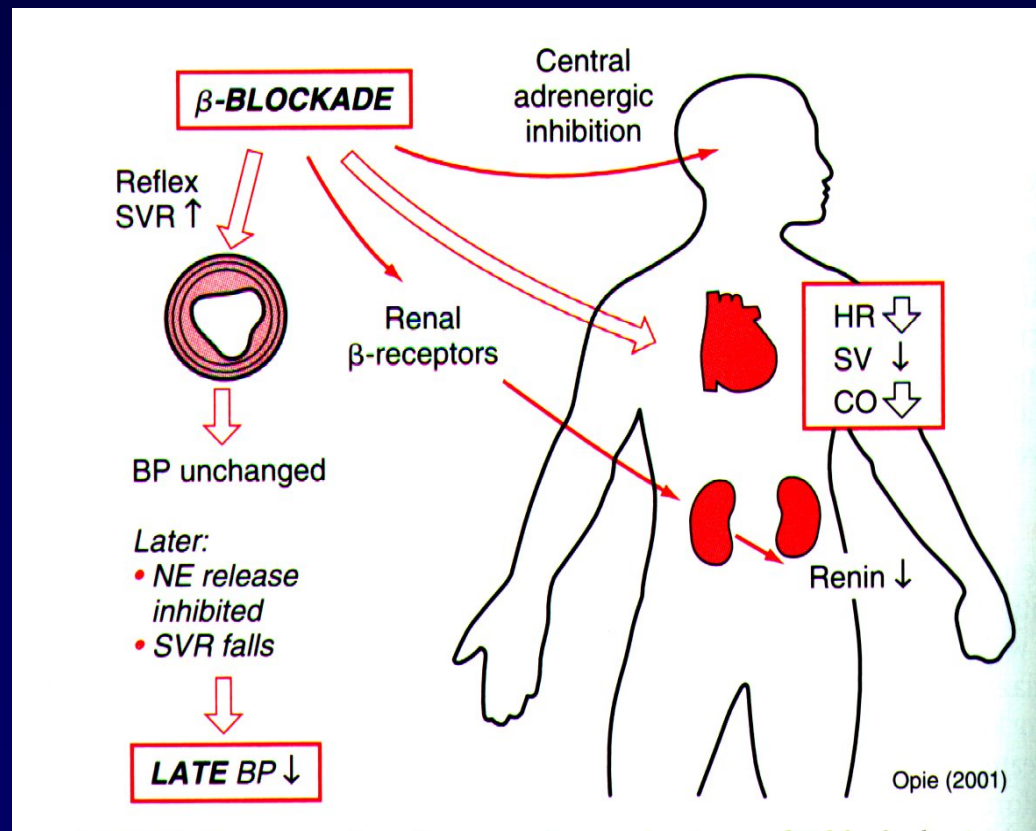
Simpatično živčevje

- **Centralno delujoči simpatikolitiki (klonidin, metildopa)**
- **Ganglijski blokatorji**
- **Blokatorji adrenoceptorjev β**
- **Blokatorji adrenoceptorjev α**
- **Blokatorji α in β receptorjev**

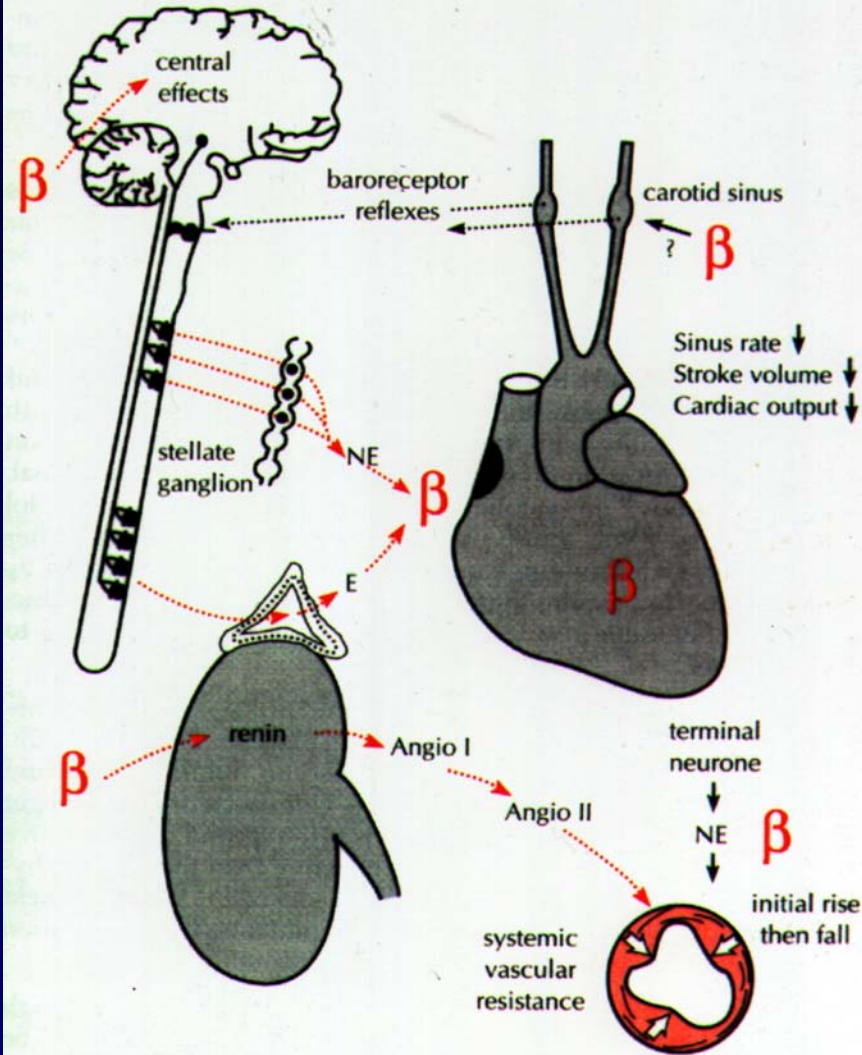
Generacije zaviralcev na adrenergičnih receptorjih β

- **1. generacija – neselektivni blokatorji β receptorjev (propranolol)**
- **2. generacija – selektivno delovanje na β_1 podtip receptorja (atenolol, metoprolol, acebutolol, bisoprolol)**
- **3. generacija – intrinzično β_2 selektivno mimetično delovanje in blokada α_1 podtipa receptorjev (labetolol, karvedilol)**

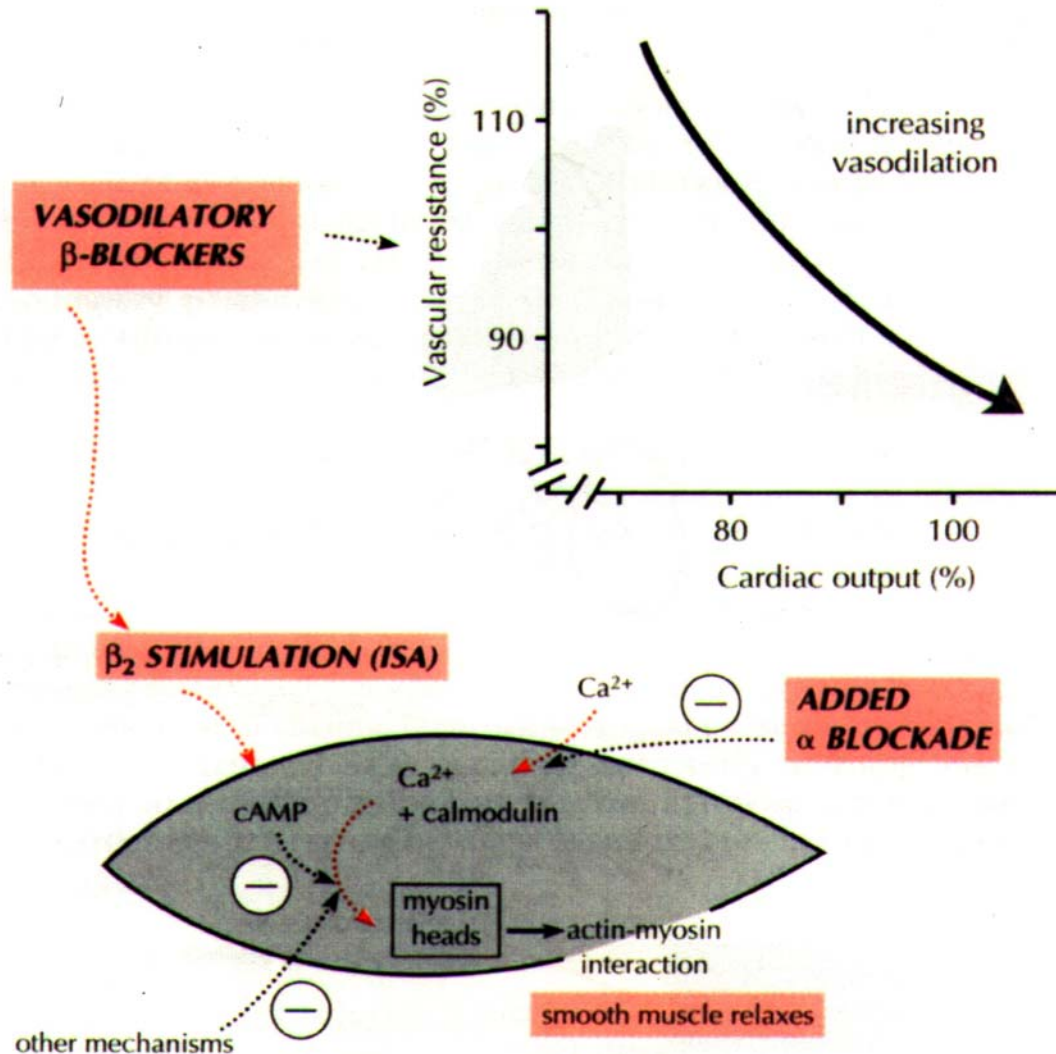
Mehanizem delovanja blokatorjev adrenergičnih receptorjev β

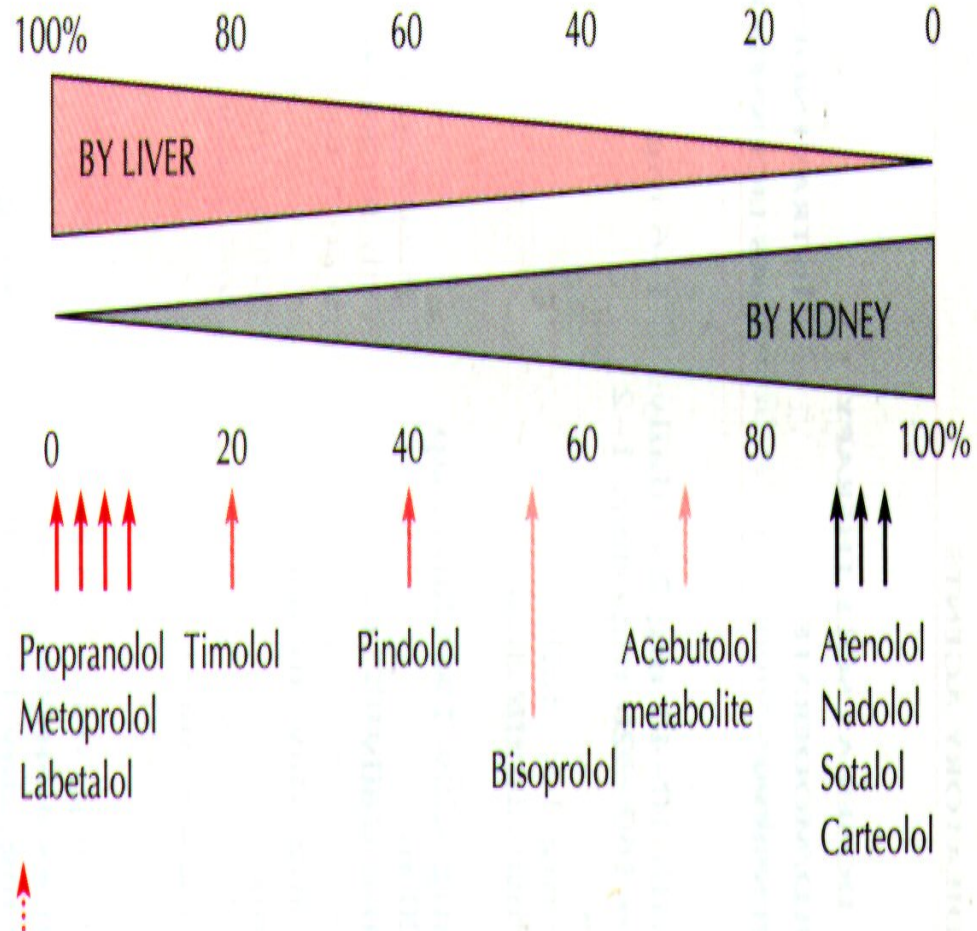
BP AND β -BLOCKERS

VASODILATORY β -BLOCKERS

ROUTE OF ELIMINATION

Neželeni učinki zaviralcev adrenergičnih receptorjev β

- **Delovanje na gladko mišico (bronhospazem, mrzle ekstremitete, impotenca)**
- **Delovanje na srce (bradikardija, blok prevajanja, negativno inotropno delovanje)**
- **Delovanje na CŽS (nespečnost, depresija)**

Kontraindikacije za uporabo blokatorjev adrenergičnih receptorjev β

- **Bolezni pljuč (astma, bronhospazem)**
- **Bolezen sinusnega vozla**
- **Reynaudov fenomen**
- **Bolezen perifernega ožilja**
- **Ledvična insuficienca**
- **Diabetes**

Idealen blokator adrenergičnih receptorjev β

- vodotopen
- kardioselektiven
- Dolgo delujoč

Zaviralci adrenergičnih receptorjev α_1

- **vežejo se na adrenergične receptorje α_1 v žilah**
- **primeri: prazosin, doksazosin, terazosin**
- **stranski učinki: zaspanost, posturalna hipotenzija, občasna tahikardija**
- **niso kontraindicirani pri bolnikih z diabetesom, hiperlipidemijami, hipertrofijo prostate**

Centralno delujoča antihipertenzivna zdravila

- **Delovanje:** zaradi aktivacije presinaptičnih α_2 -adrenoceptorjev inhibirajo sproščanje noradrenalina
- **primeri:** klonidin, metildopa
- **Stranski učinki:** sedacija, glavobol, zmedenost, depresija, impotenca, vertigo, suha usta..
- **Modulacija sproščanja noradrenalina prek aktivacije imidazolinski receptorjev I₁.**
- **primer:** moksonodin
- **Stranski učinki:** depresija, utrujenost, suha usta.

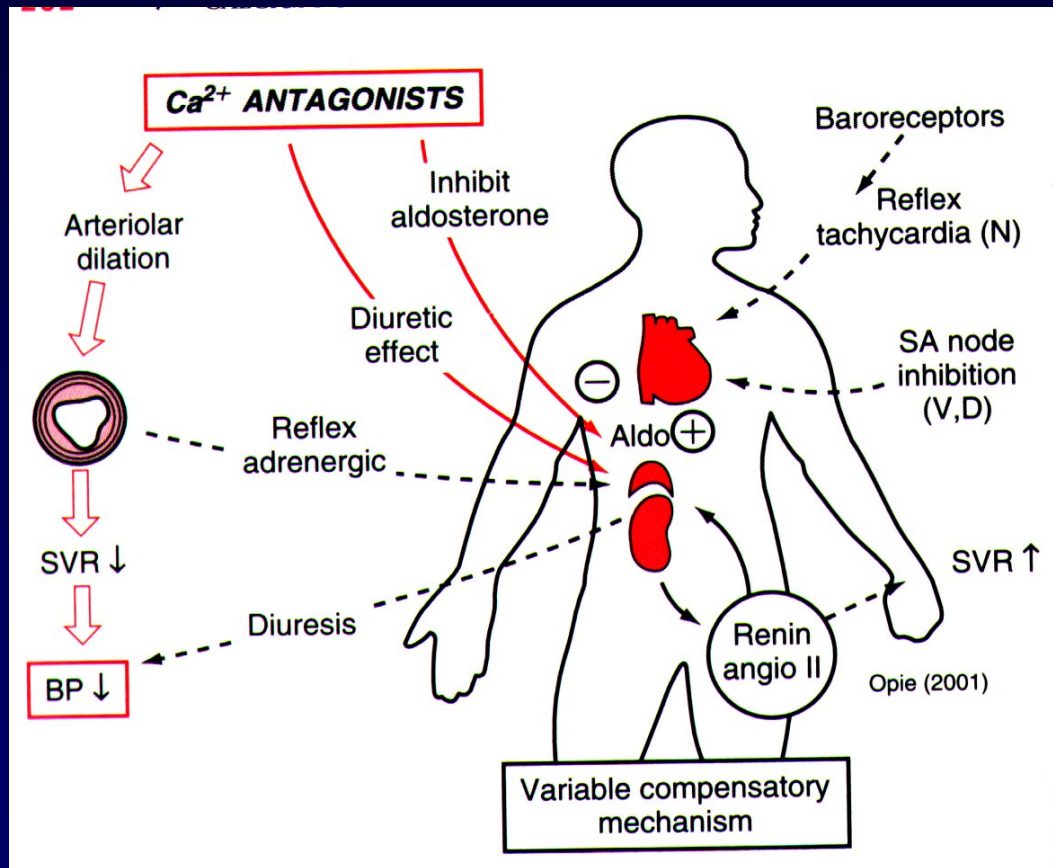
Zaviralci kalcijevih kanalov

- **Dihidropiridinski**
blokirajo L-tip kalcijevih kanalov
delujejo predvsem na vaskularno gladko mišico
- **Nedihidropiridinski**
blokirata L-tip kalcijevih kanalov
klinično dokazana depresija SA in AV vozla
vplivata na kontraktilnost miokarda,
vazodilatacija

Generacije blokatorjev kalcijevih kanalov

- **Prva generacija: verapamil, diltiazem, nifedipin**
- **Druga generacija: amlodipin, felodipin, isradipin, nikardipin, nimodipin, nitrendipin, nisoldipin....**

Mehanizem delovanja blokatorjev kalcijevih kanalov

Farmakokinetika blokatorjev kalcijevih kanalov

- **Dobra absorbcija iz GIT**
- **Izrazit metabolizem prvega prehoda**
- **Več odmerkov dnevno**

Stranski učinki blokatorjev kalcijevih kanalov

- **Vsi**
glavobol, edemi, naval krvi v glavo,
omotičnost, možna srčna odpoved
- **Verapamil**
konstipacija

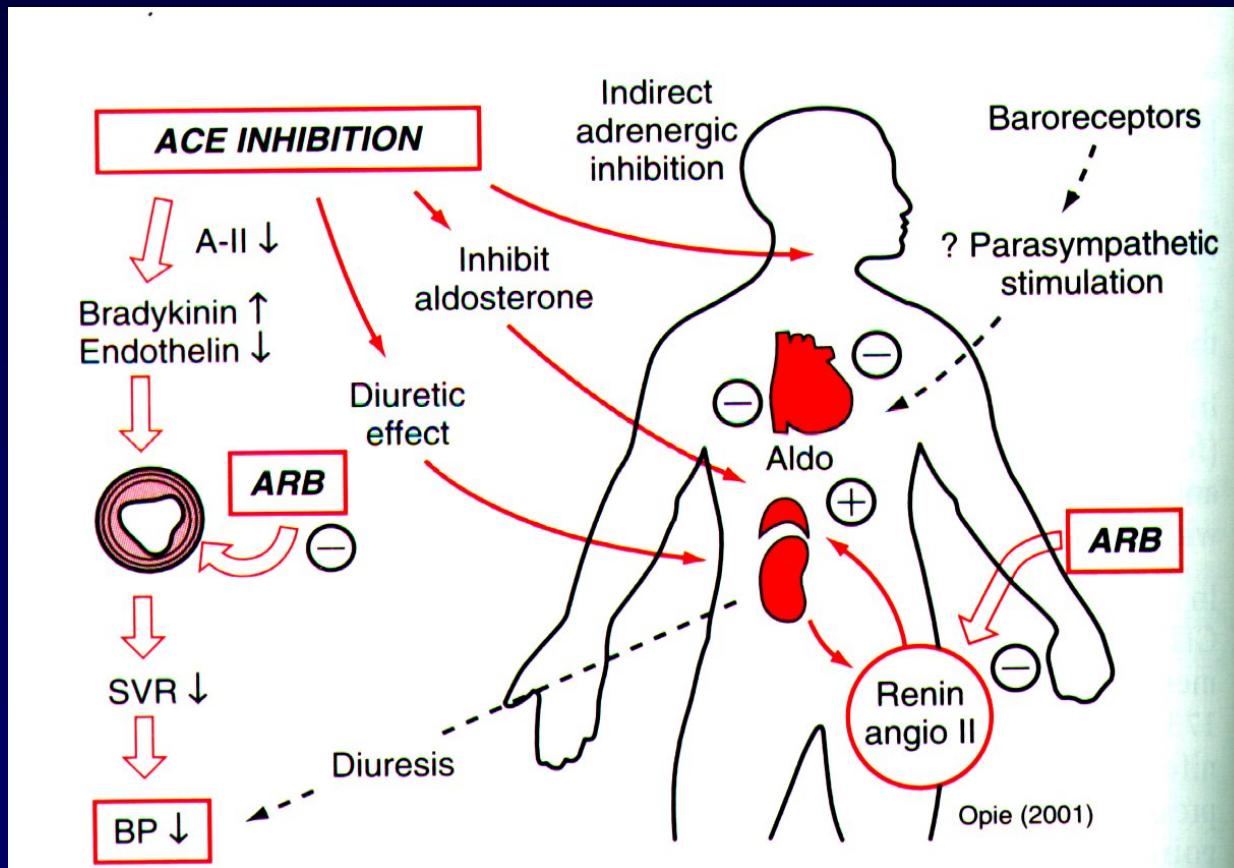
Kontraindikacije za uporabo zaviralcev kalcijevih kanalov

- **Bolezen sinusnega vozla**
- **Jemanje digitalisa**
- **Blok prevajanja**
- **Srčna odpoved**

Generacije inhibitorjev ACE

- **razred I**
kaptopril
- **razred II – prozdravila**
benazepril, enalapril, fosinopril, kvinapril
- **razred III – vodotopni**
lisinopril

Mehanizem delovanja ACE inhibitorjev

Mehanizmi delovanja inhibitorjev ACE

- Inhibirajo nastanek angiotenzina II
- Zmanjšajo sekrecijo aldosterona
- Vazodilatacija v ledvicah zmanjša natriurezo
- Zmanjšana razgradnja bradikinina
- Inhibirajo lokalno nastajanje angiotenzina II v miokardu in žilah
- Lahko izboljšajo inzulinsko rezistenco

Neželeni učinki inhibitorjev ACE

- Kašelj
- Ortostatska hipotenzija
- Reverzibilna ledvična odpoved
- Angioedem
- Hiperkaliemija
- Embriopatije
- Neutopenija /agranulocitoza (visoki odmerki)
- Izguba okusa

Kontraindikacije za uporabo inhibitorjev ACE

- **Bilateralna stenoza ledvičnih arterij**
- **Ledvična odpoved**
- **Bolezni imunskega sistema**
- **Nevtropenija**
- **Hipotenzija**
- **Nosečnost**

Antagonisti receptorjev za angiotenzin-II

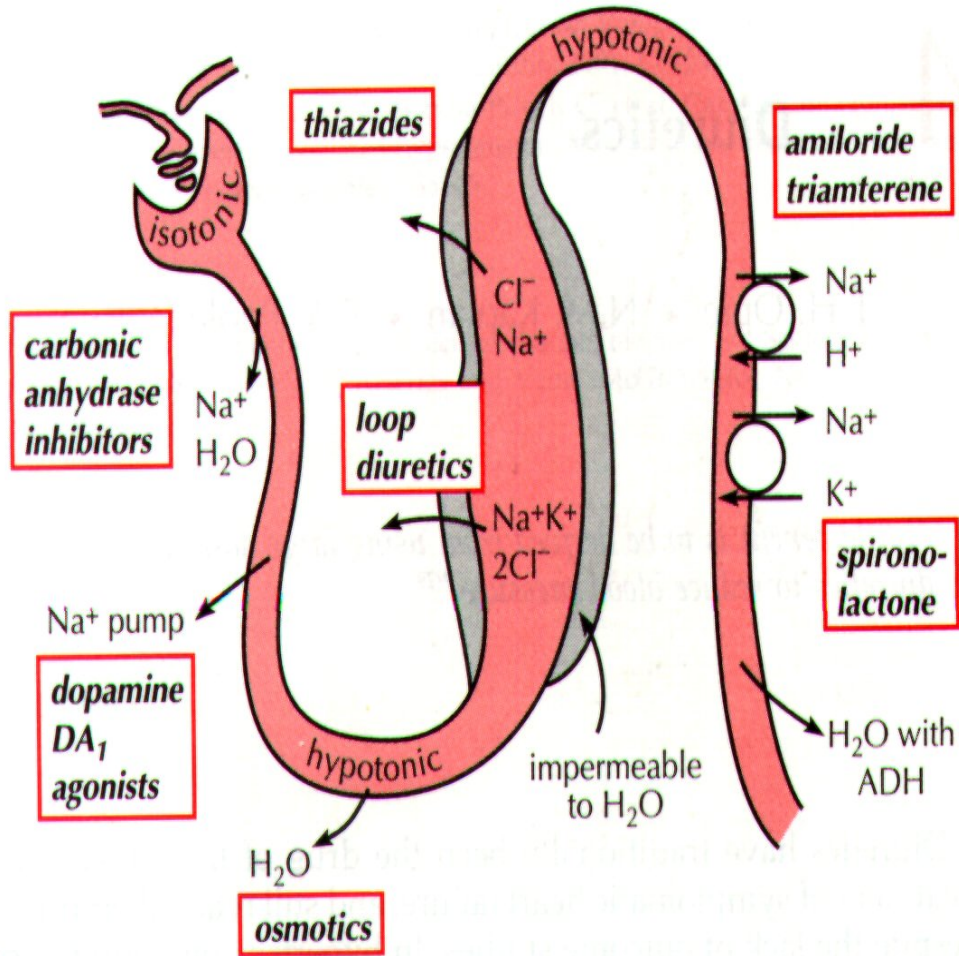
- **primeri: losartan, irbesartan, telmisartan, valsartan**
- **Prednosti: ni učinkov, ki jih posreduje bradikinin (npr. kašelj), padec holesterola v serumu**
- **Pomanjkljivosti: ni vazodilatacije v ledvicah, ni zaščite endotelija.**

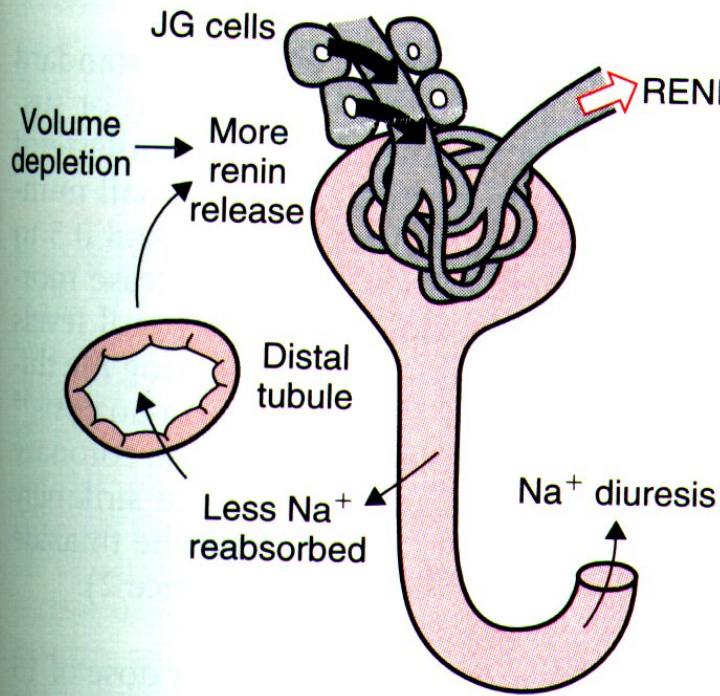
Diuretiki - razdelitev

- **Diuretiki zanke – inhibirajo $\text{Na}^+\text{K}^+2\text{Cl}^-$ ko-transporter (furosemid, bumetamid)**
- **Tiazidni diuretiki- inhibirajo Na^+Cl^- ko-transporter (tiazidni diuretiki)**
- **Diuretiki, ki zadržujejo kalij – blokirajo Na^+ kanale (triamteren, amilorid)**

DIURETIC SITES OF ACTION

DIURETIC EFFECTS

ACE INHIBITOR

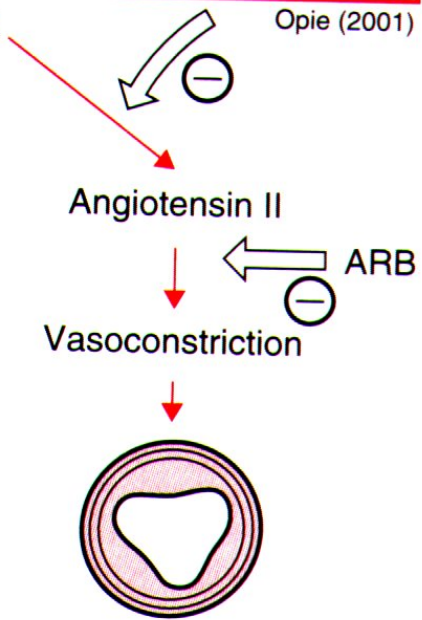

FIGURE 7-5 Diuretic effects of ACE inhibitors

Stranski učinki diuretikov

- **Motena toleranca za glukoza**
- **Protin**
- **Impotenca**
- **Letargija**
- **Navzeja, omotičnost, glavoboli**
- **Motnje v sestavi elektrolitov**

Kontraindikacije za uporabo diuretikov

- **ventrikularne aritmije**
- **hipokaliemija**
- **nosečnost**

Učinki kombinacij antihipertenzivnih zdravil

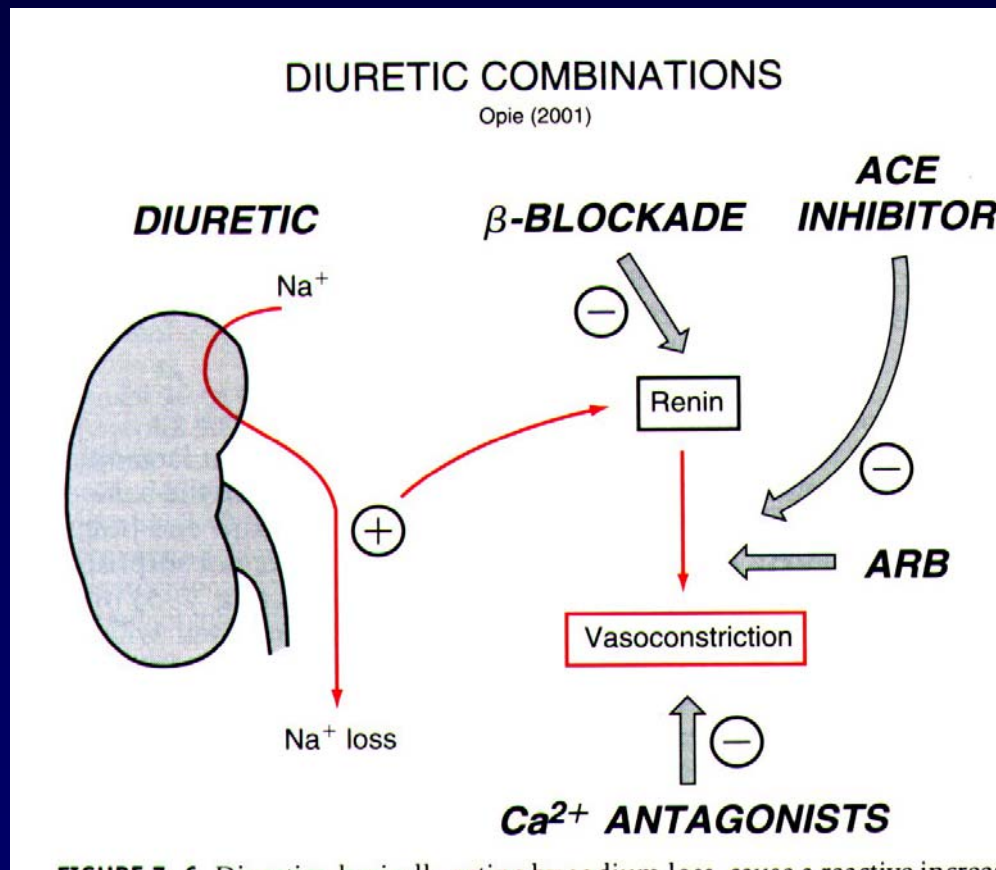

FIGURE 7-6 Diuretics, by collecting hypotension, cause a reactive increase

Minoksidil

- **Aktiven je metabolit minoksidil-N-O-sulfat**
- **Mehanizem delovanja: odpira od ATP-odvisne K⁺-kanale**
- **t 1/2 = 1 – 4 dneve**
- **Stranski učinki: hirsutizem, refleksna tahikardija**

Hidralazin

- **Neposreden vazodilatator – mehanizem delovanja še ni jasen**
- **Hidralazin se acetilira (individualne variabilnosti v hitrosti razgradnje)**
- **$t_{1/2} = 60 - 120$ min; hipotenziven učinek traja do 12 ur**

Natrijev nitroprusid

- Eksogeni vir NO
- Kratek $t_{1/2}$
- pomanjkljivosti: le za i.v. uporabo in kratkotrajno zdravljenje

HYPERTENSION AND CONCOMITANT DISEASE

Opie (2001)

■ Drugs to avoid

■ Care required

D = diuretic

α = alpha-blockers

C = central agent

	D	β-B	Ca ²⁺	ACE	α	C	ARB
Aortic stenosis		■	■	■	■		■
Asthma		■					
Congestive heart failure		■	■		■		
Cough				■			
Depression, psychogenic		■				■	
Diabetes, pre-diabetes	■	■					
Gout	■						
Insulin resistance	■	■					
Lipid disorders	■	■					
Peripheral vascular disease		■					
Pregnancy	■	■	■	■	■		■
Bilateral renal artery stenosis				■			■

FIGURE 7-10 Effect of various concomitant diseases on choice of antihypertensive therapy. β-B = β-blockers, Ca²⁺ = calcium channel blocker, ACE = ACE inhibitor, ARB = angiotensin receptor blocker. (Figure © L.H. Opie 2001.)

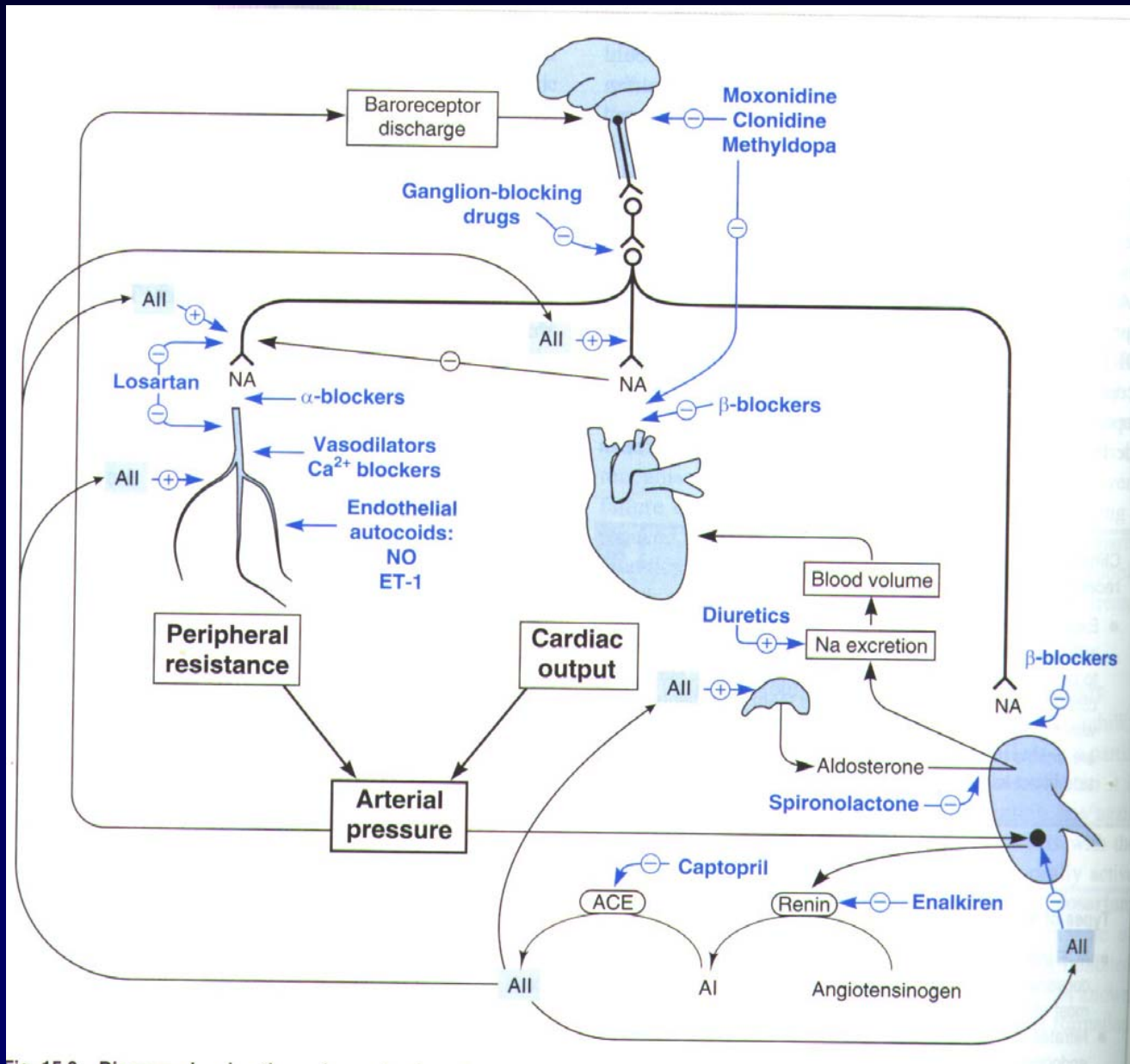

Fig. 15.9. Physiological regulation of arterial pressure.

Sklepi

- **Zaenkrat še ni idealnega antihipertenzivnega zdravila.**
- **Zaenkrat še ni zdravila, ki bi ga lahko uporabljali pri vseh bolnikih s hipertenzijo.**
- **Idealno antihipertonično zdravilo bi moralo biti učinkovito, ne bi smelo imeti interakcij z drugimi zdravili in bi moralo omogočiti dobro kvaliteto življenja.**

VASCULAR SMOOTH MUSCLE CELL

